

همراه با دانلود فایل صوتی

مشاهیر

انتشارات مشاهیر هنر

بر اساس مقام های محکم و خانقاه‌ها

به کوشش:

اعظم السادات طایفه مرل

THE MYTH OF DAF

سرشناسنامه: طایفه مرسل، اعظم السادات
عنوان و نام پدیدآورنده: افسانه دف: آموزش دف نوازی بر اساس مقام های محلی و خانقاهی/ به سعی اعظم السادات طایفه مرسل
مشخصات نشر: تهران: مشاهیر هنر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص: مصور، پارسیون؛ ۲۹*۲۲ س م

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۵۲۶-۱-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: دف نوازی-- آموزش

موضوع: Daph Playing -- Study and Teaching

موضوع: موسیقی برای دف-- پارسیون

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ط۲/د۷/MT۷۲۵

رده بندی دیویی: ۷۸۹/۶۷

شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۳۸۱۹۴

برای دانلود فایل صوتی کتاب، ابتدا به آدرس www.mashahirehonar.com مراجعه و پس از

انتخاب کتاب « افسانه دف »، بر روی « لینک دانلود فایل صوتی » کلیک کنید.

عنوان: افسانه دف آموزش دف نوازی بر اساس مقام های محلی و خانقاهی به کوشش اعظم السادات طایفه مرسل

نت نگاری: اعظم السادات طایفه مرسل

ناشر: مشاهیر هنر

ویرایش: سید علی اصغر طایفه مرسل

صفحه آرایی: مهران رشاد

طراح جلد: امیر خسرو کاظم

عکس ها: رضا امین درباری

خوشنویسی: رحیم بهرامی

نوبت چاپ: ششم

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

آدرس انتشارات: تلفن: ۰۲۱-۷۷۸۵۰۳۵۱ و ۰۲۱-۷۷۸۵۰۴۸۴ واتساپ و تلفن همراه: ۰۹۱۲۷۰۹۴۰۵۹ آدرس

سایت انتشارات: www.mashahirehonar.com

مرکز پخش کتاب: فروشگاه درویش خان، تهران خیابان بهارستان، پلاک ۱۱۲، تلفن: ۷۷۵۳۴۰۲۲ - ۷۷۵۳۵۸۳۳

هرگونه کپی برداری یا تکثیر کتاب به هر شکلی، بدون اخذ مجوز کتبی از ناشر، ممنوع است و شامل

ماده ۲۳ قانون حمایت از حقوق مؤلفان و هنرمندان خواهد بود.

فهرست نگاشته‌ها

۱۰	قولی و غزلی
۱۴	گفتار اول : در آمدی بر تاریخچه‌ی دف
۲۰	گفتار دوم : نگاهی گذرا بر چگونگی طبقه‌بندی سازها
۳۶	گفتار سوم : نقش دف در موسیقی عرفانی و سماع
۴۱	گفتار چهارم : ساختار دف
۴۴	گفتار پنجم : مبانی نظری ریتم
۵۵	گفتار ششم : ریتم در موسیقی قدیم ایران
		گفتار هفتم : توضیح در شیوه‌ی نت نویسی و علائم استفاده شده
۶۲	در این کتاب و طرز اجرای آنها
2	گفتار هشتم : تمرینات
4	فصل اول : دوره‌ی ابتدایی
41	فصل دوم : دوره‌ی متوسطه

گفتار دوم

نگاهی گذرا بر چگونگی طبقه بندی سازها

سازها را می توان بر اساس ساختمان ظاهریشان و نحوه ی تولید صدا در آنها در سه دسته طبقه بندی نمود:

- (۱) سازهای زهی
- (۲) سازهای بادی
- (۳) سازهای کوبه ای

(۱) سازهای زهی

سازهای زهی سازهایی هستند که تولید صدا در آنها توسط ارتعاش رشته ای از فلز (سیم) حاصل می گردد. این رشته ها در قدیم از جنس روده ی گوسفند و یا ابریشم ساخته می شدند و بعدها به سیمهایی از جنس برنج، مس، آهن و آلیاژهایی از آنها تغییر یافتند.

سازهای زهی بر اساس نوع به ارتعاش درآوردن سیمهایشان به سه دسته ی آرشه ای، زخمه ای و کوبه ای تقسیم می شوند.

از سازهای زهی آرشه ای می توان کمانچه، قیچک و انواع ویولن را نام برد. همچنین سازهایی نظیر تار، سه تار، تنبور، رباب، عود، چنگ و قانون انواعی از سازهای زهی زخمه ای می باشند و سازهای زهی کوبه ای که سیمها توسط کوبیدن مضراب به آنها مرتعش می شوند مانند سنتور و انواع آن.

(۲) سازهای بادی

در این دسته از سازها عامل تولید صدا عبور هوا از درون ساز می باشد و انواع مختلف آن عبارتند از:

- الف) سازهای بادی چوبی مثل قره نی، نی، سرنا، بالابان یا نرمه نای، دوزله، کرنا
- ب) سازهای بادی فلزی (از جنس برنج یا مس) مانند انواع شیپور، ترمپت، ترمبون
- ج) سازهای بادی که دارای لوله های متعدد با اندازه های متفاوت بوده و در نتیجه ی عبور هوا از داخل این لوله ها صداهای

مختلف حاصل می‌شوند مانند: ارگ، آکاردئون، ملودیکا، سازدهنی.

۳) سازهای کوبه‌ای

در سازهای کوبه‌ای یا ضربه‌ای صدا در اثر زدن ضرباتی با دست یا ابزار دیگر (مثل چوب) بر سطح این سازها تولید می‌گردد. سازهای کوبه‌ای را می‌توان در دو دسته بندی کلی قرار داد:

الف) دسته‌ی اول کوبه‌ای‌هایی که در ساختمان آنها از پوست استفاده شده است مثل: دف، دایره، تمبک

ب) دسته‌ی دوم کوبه‌ای‌هایی که فاقد پوست می‌باشند مثل: سنج، زنگ

گذری کوتاه بر سازهای کوبه‌ای ایران از باستان تا امروز

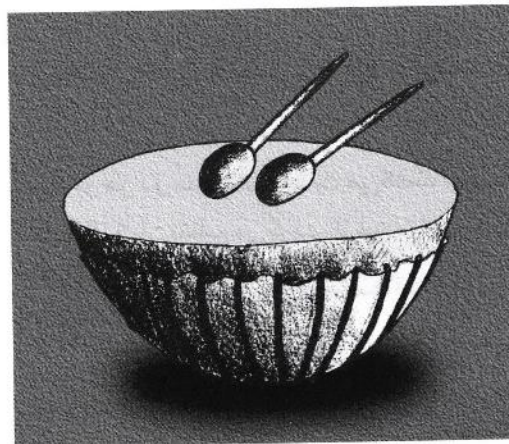
از آنجا که سازهای کوبه‌ای در طول تاریخ موسیقی این سرزمین همواره حضوری چشمگیر و درخور توجه را به خود اختصاص داده‌اند لذا جهت آشنایی بیشتر برخی از سازهای کوبه‌ای که از ادوار گذشته در نقاط مختلف ایران مورد استفاده قرار گرفته‌اند معرفی می‌گردند.

الف) کوبه‌ای‌های پوستی

۱) کوس

ای نگار روحانی، خیز و پرده بالا زن
در سراق لاهوت، کوس «لا» و «الا» زن
«ملک الشعراى بهار»

در قدیم غالباً از این ساز در هنگامه‌ی کارزار و همچنین در جشنهای میدانی استفاده می‌کرده‌اند. ساختمان آن شامل کاسه‌ای بزرگ از روی یا مس بوده که پوستی از گاو یا گاو میش بر آن کشیده شده و با ابزاری چرمین بنام «دوال» نواخته می‌شده است. به دلیل بزرگی و سنگینی اش بر پشت پیل بسته و به میدان جنگ می‌برده‌اند تا صدای سهمناک آن روحیه‌ی دشمن را تضعیف کند.

«کوس»

خروشیدن کوس بر پشت پیل زهر سو همی رفت تا چند میل

«فردوسی»

سپاهی که شد دشت چون آبنوس بدرید هر گوش ز آوای کوس

«فردوسی»

و مولانا در دیوان شمس از نام این ساز اینگونه بهره می‌جوید :

گر کوکبه‌ی شاه حقیقت بنمودی این کوس سلاطین بر تو چون جرسستی

و در جای دیگر می‌گوید :

چون از خود و غیر خود مسلم گشتی بی خود بنشین کوس الهی می‌زن

تیمپانی شکل تکامل یافته‌ی کوس است که هم اکنون در جهان مورد استفاده می‌باشد .

«تیمپانی»

۲) پیپ

سازی شبیه دمام بوده از جنس چوب و پوستی بر آن کشیده می‌شده است . این ساز جزو سازهای محلی جنوب ایران خصوصاً بوشهر بوده است .

۳) درکر

استوانه‌ای مخروطی شکل است که بر هر دو سطح آن پوست می‌کشند . پوستها توسط طنابی به یکدیگر متصل می‌گردند که با سفت و شل کردن طنابها کوک آن تنظیم می‌گردد . از این ساز در بلوچستان استفاده می‌گردد .

۴) تاس (طاس)

چو دیدم کاس و طاس او شدستم
از این طشتِ نگونِ خم به خم سیر
«دیوان شمس»

نام طاس بر دو گونه از سازهای کوبه‌ای نهاده شده است . نوع اول که یک یا دو کاسه‌ی فلزی از جنس برنج یا مس بوده

و پوستی بر دهانه‌ی آن کشیده شده است و نوع دوم که تعدادی تاب‌ فلزی در اندازه‌های مختلف و بدون پوست می‌باشد. تاس از نظر اندازه استاندارد خاصی نداشته و در سایزهای مختلف ساخته می‌شود. ولی حدود متوسط قطر دهانه آن بین ۲۰ تا ۳۰ سانتیمتر می‌باشد.

در قدیم از این ساز در هنگام جنگ و پیکار و همچنین جشن و سرور استفاده می‌شده است. هم‌اکنون از نوع پوستی آن در خانقاه‌ها ضمن مراسم نکر و سماع و برای همراهی با دف و در مراسم عزاداری عاشورا استفاده می‌شود. همچنین عشایر کوچ‌نشین در هنگام کوچ و در جشنها و سوگواری‌های خود از آن بهره می‌جویند.

(۵) دولاب

از سازهای کوبه‌ای پوستی بوده که در شکل و اندازه‌ی سطحی ساخته می‌شده است.

(۶) خم (رویین خم، زرین خم)

ز فریاد رویین خم از پشت پیل
نقییر نهنگان برآمد ز نیل
« شرف‌نامه‌ی نظامی »

این ساز را برخی به عنوان سازی بادی و برخی به عنوان سازی کوبه‌ای معرفی کرده‌اند. اسدی طوسی در «لغت‌الفرس» آورده است: «بوقی بود زرین و کوچک و تیز آواز»، مواقع استفاده‌ی از آن را نوبت زندهای صبح و شام و هنگام جنگ و پیروزی و سوگ و سور دانسته‌اند.

زرینه خم و روئینه خم اشاره به جنس این ساز دارد که گاه از فلز روی و گاه از طلا ساخته می‌شده است. محتشم کاشانی در ترجیع‌بندی آورده است:

چون به گردون بانگ رستاخیز این ماتم رسید
در این بیت رویین خم به شکل سازی دمیدنی (بادی) در ذهن متصور می‌گردد. اما آنچه‌آن که فردوسی در اشعار خود از این ساز یاد کرده تصور سازی کوبه‌ای، بزرگ، سنگین و با صدایی بلند را در ذهن تداعی می‌کند.

خروش آمد و ناله‌ی گاودم
ببستند برپیل رویینه خم

برآمد خروشیدن گاودم
جهان پرشد از بانگ رویینه خم

این ساز را به عنوان ساز کوبه‌ای به شکل خمره‌ای دانسته‌اند که پوستی از گاو، گوسفند یا بز بر آن کشیده می‌شده است. از خم خوش آوا به نام «خما خسرو» یاد شده است.

(۷) شندف

تبیره بزد شندف و نای و نی
سوی جنگ دشمن نهادند پی
« فردوسی »

سازی شبیه به دهل با استوانه‌ای که گاه از جنس روی، مس، نقره یا طلا ساخته می‌شده و بر یک سوی آن پوستی می‌کشیده‌اند. در بعضی مناطق به نام «کبر» خوانده می‌شده است.

THE MYTH OF DAF
DAF METHOD

Based on Folk
and
Khaneghahi Mughams
With CD

ISBN:978-600-97526-1-4

Azamossadat Tayefeh-ye Morssal

مرکز پخش: درویش خان
www.darishkhan.net